

J-II-5

~~K-110-22/17~~

123

A
ESİN.E
ZEK
1973

Emel ESİN

KİTAP TANITMA

İSLÂM TETKİKLERİ ENSTİTÜSÜ
DERGİSİ

• CİLT V, CÜZ 1-4'TEN AYRI BASIM •

— ZEKİ VELİDİ TOGAN'IN HATIRASINA ARMAĞAN —

EDEBİYAT FAKÜLTESİ MATBAASI
İstanbul - 1973

DR. EMEL ESİN
KÜTÜPHANESİ

DR. EMEL ESİN
KOLEKSİYONU

Dr.Emel Esin
KÜTÜPHANESİ

Demirb. 00345
no:

Tasnî
no: A
ESİN.E
2EK
1973

KİTAP TANITMA

Zekî Velidî Togan, *Oğuz Destânı, Reşiduddîn Oğuznâmesinin*
terceme ve tahlili, Ahmet Sait Matbaası, İstanbul 1972, 8°

Eserin nâşiri olan Dr. Tuncer Baykara tarafından Önsöz; kısaltmalar listesi; terceme (sahife 17-27); Topkapı Kütübhânesi Hazîne 1654 ve 1653 yazmalarında Oğuz Târîhi kısmının giriş varaklarından 5 faksimile (bunlarda İlhanlı devrinden 1 tane ve Şahruh devrinden 1 tane olmak üzere Oğuz Hanı tasvîr eden resimler vardır). Prof. Togan'ın el yazısı ile metinden bir sahife; Hazîne 1653 yazmasından, Şahruh devrinde yapılmış dört resimde Oğuz, Kün ve Tuman Hanların menkıbelerinden tasvirler; notlar (sahife 81-114); ek 1, «Oğuz destânı hakkında mülâhazalar; ek 2, «Oğuz destânında bahis konusu olan hükümdarlar, sülâleler, şahıslar ve hâdiseler» (s. 128-147); ek 3, «Oğuz destânına âit araştırmaların neticesi» (s. 148-151); ek 4, «Tedkiklerin son neticeleri» (s. 152); Fihrist (s. 153-164).

Merhûm Prof. Zeki Velidî Togan'ın son eseri olan *Reşideddîn Oğuznâmesi terceme ve tahlili*, vasiyeti üzerine, muhterem eşi Bayan Nazmiye Togan'ın yardımı ile, değerli ve vefâlı asistanı Dr. Tuncer Baykara tarafından neşr oldu. Prof. Togan, 1970 baharında hastalandığı zaman, Türkçe terceme ve kendisinin notları ve ekleri bitmiş gibi idi. «Tedkiklerin son neticeleri» adlı bölüm, Cerrah Paşa Hastahânesinde yazılmış ve 26 Haziran 1970 târihini gösterir. Prof. Togan son tashîhleri Cerrah Paşa Hastahânesinde yapıyor, ölüm döşeğinde, Oğuznâme tashîhlerini sayıklıyordu. Prof. Zeki Velidî Togan, Türk ilminin bu büyük şahsiyeti, 26 Temmuz 1970'de Cerrah Paşa Hastahânesinde vefât etti.

Reşiduddîn Oğuznâmesi hakkında uzun yıllar süren araştırmaların zübdesi olan, Türkçeye terceme ve Prof. Togan gibi nâdir salâhiyetde bir Orta Asya mütehasssının notları ve vardığı neticeler hakkındaki mülâhazaları, Orta Asya Türk kültürünün her bölümündeki araştırmacılar için pek kıymetli vesikalardır. Reşiduddîn Oğuznâmesinin Türkçe metninin herkes tarafından okunacak şekilde basılması da bütün Türkler için sevinilecek bir olaydır. Çünkü bu eser bizi kendi kültürümüzün temel taşlarından birine sâhib kılmaktadır.

E. ESİN

K. Jahn, Die Geschichte der Oğuzen des Raşid ad-Dîn, Österreichische Akademie der Wissenschaften, H. Böhlhaus, Viyana 1969, 4°

13 varak tıpkı basım, fihrist, önsöz, metin ve resimler hakkında bilgi veren giriş, metnin almanca tercümesi (s. 17-68), bibliyografya, index, muhtelif XIV., XV. ve XVI. yüzyıllarda yazılmış, Oğuz târihlerinden alınan 25 resim.

Reşiduddîn Târîhi hakkında çalışmaları ile beynelmilel ilim âleminin derin takdîrine mazhar olan Prof. Karl Jahn, Reşiduddîn'in büyük eserinden *Târîh-i Gazanî* ve *Hind Târîhi* gibi kısımlar neşr etmişti. Prof. Jahn, son olarak, Türk bakımından Reşiduddîn Târîhinin en önemli kısmını, Oğuz Târîhini de, uzun çalışmalar neticesinde, metin, almanca terceme ve resimler ile, pek güzel bir baskı hâlinde neşr etti. Müellifin Giriş'de kayd ettiği gibi, «Oğuz Târîhi, Yakın Doğu Müslüman Türklerinin ecdâdının târihidir». Bu bakımdan, biz Türkler, değerli eseri için Prof. Jahn'a ve bu eserin basılmasını mümkün kılan Avusturya Bilimler Akademisine, şükran borçluyuz.

Prof. Jahn, İstanbul'da bulunan beş yazma ile, İngiltere ve Fransada bulunan birer yazmayı karşılaştırarak, almanca tercemeyi meydana getirmiş. Neşr edilen tıpkı-basım, kolay okunan, Topkapı Kütübhanesi Bağdad 282 yazmasından alınan varak 629 v. ilâ 641'den ibârettir. Bu nüsha Şahruh (1405-47) devrindedir. İlâveten, Reşiduddîn devrinden kalan, 714 H./1314 M. târihli, Topkapı Kütübhanesinde bulunan Hazîne 1654 numarolu yazmadan da varak 385 ve verso, faksimile olarak verilmiş. Bu varak nisbeten kolay okunuyor ve Oğuzların kışlak ve yaylalarının ismini veriyor imiş.

Neşr edilen resimlerin ekseriyeti, bu eski yazmadandır (H. 1654). Fakat H. 1654'den alınan resimlerin hepsi İlhanlı devrinden değildir. Anlaşılığına göre, Reşiduddîn M. 1318'de vefât edince, bu yazma, resimler ikmâl edilmeden, bir tarafa bırakılmış. Ancak Şahruh (1405-47) zamânında, Hâfiz Ebrû «*Zübdet-üt tevârih*» adlı eserine başlayıp Reşiduddîn târihinden istifâde etmek isteyince, H. 1654 yazması tekrar ele alınmış ve eksik resimler itmâm edilmiş. Resimler arasındaki uslûb farkı ancak böyle izâh olunabilmektedir.

Prof. Jahn'ın intihâb ettiği bazı resimler de, Topkapı Kütübhanesi, H. 1653 numarolu Hâfiz Ebrû târihindendir. Fakat burada da resimler muhtelif devirlerden gözükmekte. Hâfiz Ebrû'nun eserinde Reşiduddîn'in Târîhinden eski sahîfeler ve böylece eski resimler idhâl edilmiş. Bir kısım sahîfeler ve resimler de Hâfiz Ebrû'nun kendi zamânındandır. Böylece, H. 1654 ve H. 1653'den alınan re-

simlerin kimisi ondördüncü yüzyıl başından, kimi ise onbeşinci yüzyıldan bulunmaktadır. Prof. Jahn'ın tahminine göre, neşr ettiği H. 1654 ve H. 1653'den alınmış resimlerden, res. 1, 3, 5, 7, 9, 10, 11 İlhanlı devrinden ve res. 2, 4, 6, 8, 9, 10, 12, 13, 16-24, Şahruh zamânındandır.

Bunlardan başka, müellif Oğuz Hanı tasvîr eden üç resim daha bulmuş. Bunlardan ikisi (res. 14 ve 15) Baltimore'da Walters Art Gallery'de yazma W 676'dan ve onbeşinci yüzyıla âiddir. Son resim ise (res. 25) Türk ve İslâm Eserleri Müzesinin 1953 no. lu yazması, Şemsuddîn Kâşânî'nin «*Şehnâme-i Cingizî*» adlı eserinden alınmış ve onaltıncı yüzyıl Türkmen mektebine atf edilmektedir. Bu resim, müellife, Dr. G. İnal tarafından işâret edilmiş.

Kadirşinâs müellif, Önsöz'de, kendisine Prof. Zeki Velidi Togan'ın yardım ettiğini de bilhassa kayd etmektedir. İki âlim, aynı mevzû üzerinde çalışmakta idiler. Prof. Jahn Reşiduddîn'in Oğuz Târîhinin almanca tercemesini hazırlarken, Prof. Zeki Velidi Togan da, türkçe tercemesini yazıyordu.

E. ESİN